

Cieľom predmetov *Dejiny opery (HTF VŠMU)* a *Svet opery (UTV)* je oboznámiť poslucháča s podstatnými fenoménmi, ktoré priamo či okrajovo súvisia s operou od jej počiatkov po koniec 18. storočia, voviesť ho od dejín opery a divadla, základov scénografie, základov hudobnej teórie a vokálnej problematiky. Získané poznatky pomôžu poslucháčovi, ktorý má záujem porozumieť opere, aby pochopil jej miesto vo vývoji európskej hudby a kultúry a našiel odpoveď na otázku, akým spôsobom jednotliví autori pracovali, prečo si zvolili tento spôsob a čo chceli svojím umením povedať. Základná príprava poslucháča na vlastnú konfrontáciu s operným dielom s porozumením jeho námetu, obsahu, forme, súvislostiam diela, inscenačnému výkladu a kľúčovým monetom spoločenského rezonovania diela.

Forma vyučovania: prednáška, videoprezentácia, audioprezentácia, diskusia, exkurzia.

Florenca, Santa Maria Novella, 2017

Perly ducha k našej téme:

- „Opera je hudobný žáner, v ktorom tenorista je zalúbený do sopranistky a barytonista je proti tomu. Niekedy je to i naopak, ale potom ide o operu avantgardnú.“ Anonym
- „Jesť, milovať, spievať a tráviť – to sú štyri dejstvá komickej opery, ktorú nazývame životom a ktorá zmizne ako pena šampanského.“ Gioachino Rossini
- „Ústa sú omnoho citlivejší orgán než ucho.“ Gioacchino Rossini
- „Každé divadlo je blázninec, ale opera je oddelenie pre nevyliciteľných.“ Franz von Dingelstedt (1814-1881), prvý riaditeľ Viedenskej dvornej opery
- „Hudba je najromantickejšie zo všetkých umení, ba dalo by sa povedať, že jediné rýdzo romantické umenie.“ E. T. A. Hoffmann
- „Nemáte radi operu? Chýba Vám teda predstavivosť, takže vlastne ani neviete, čo to opera je.“ Vsevolod Mejerchold (1874-1940)
- „Čo je opera? Na to si musí každé pokolenie znovu nájsť odpoveď.“ Albert Hermann
- „Táto veľmi náročná a komplexná poézia zahŕňa viaceré aspekty: predovšetkým tie, ktoré súvisia s výrazovými prostriedkami používanými na scéne, a to sú hudba, tanec, výtvarné umenie, pantomíma, mimika, gestikulácia, intonácia, architektúra, osvetlenie a kulisy.“ Antoine Artaud (1896-1948), Divadlo a jeho dvojník
- „Opera nikdy nevyhovovala požiadavkám celej generácie, pretože si ju vždy obľúbila iba menšina – je to úplne prirodzené – a táto menšina existuje dnes tak ako predtým.“ René Leibowitz (1913-1972)
- „Čím viac je opera mŕtva, tým viac sa jej darí.“ Slavoj Žižek (1949), slovinský filozof
- „Tenor nie je hlas, je to choroba.“

Skúška (HTF + DF VŠMU):

- ústna odpoveď na dve vyžrebované otázky zo sylabu v trvaní 45´ s časom na prípravu

Bibliografia k predmetu

- ABBATEOVÁ, Carolyn – PARKER, Roger: Dějiny opery: Posledních 400 let. Praha: Argo, 2017 (povinná literatura ku skúške)
- AU, Susan: Balet a moderný tanec. Bratislava: Verbunk, 2017.
- BATTA, Adrás: Opera : Composers, Works, Performers. Cologne: Könnemann, 2000.
- BROCKETT, Oscar B.: Dějiny divadla. Praha: Lidové noviny, 1999 (povinná literatura ku skúške)
- BUKOFZER, Manfred: Hudba v období baroka. Bratislava: Opus, 1986. (povinná literatura ku skúške)
- CELLETTI, Rodolfo: Historie belkanta. Praha: Paseka, 2000. (povinná literatura ku skúške)
- EISTEIN, Alfred: Hudba v období romantizmu. Bratislava: Opus, 1989. (povinná literatura ku skúške)
- FISCHER-LICHTE, Erika: Dejiny drámy. Bratislava: Divadelný ústav, 2003.
- HOPPIN, Richard H.: Hudba stredoveku. Bratislava: Hudobné centrum, 2007. (povinná literatura ku skúške)
- HOSTOMSKÁ Anna a kol.: Opera: Průvodce operní tvorbou. Praha: Svoboda, 2018.
- KRATOCHVÍL, Karel: Ze světa komedie dell´arte. Praha: Panorama, 1987.
- MAYER BROWN, Howard – STEIN, Louise K.: Hudba v renesancii. Bratislava: Hudobné centrum, 2013. (povinná literatura ku skúške)
- MIKEŠ, Vladimír: Divadlo francouzského baroka. Praha: AMU, 2001.
- MIKEŠ, Vladimír: Divadlo španělského zlatého věku. Praha: Akademie múzických umění 2013.
- PAVIS, Patrice: Analýza divadelního představení. Praha: AMU, 2020.
- PAVIS, Patrice: Divadelný slovník. Bratislav : Divadelný ústav, 2004.
- PAVLOVSKÝ, Petr: Základní pojmy divadla. Praha: Libri / Národní divadlo, 2004.
- REGLER-BELLINGER, Brigitte – SCHENCK, Wolfgang – WINKING, Hans: Opera: Velká encyklopedie. Praha: Mladá fronta, 1996.
- ROSEN, Charles: Klasicismus: Haydn, Mozart, Beethoven. Bratislava: Hudobné centrum, 2005.
- ROLLAND, Romain: Dějiny opery před Lullym a Scarlattim. Praha/Bratislava: Suoraohin, 1967.
- SLIVKA, Martin: Slovenské ľudové divadlo. Bratislava: Divadelný ústav, 2002.
- STAFFIERI, Gloria: L´opera italiana 1.: Dalle origini alle riforme del secolo dei Lumi (1590-1790). Roma: Carocci, 2022.
- STAFFIERI, Gloria: L´opera italiana 2.: L´eta delle rivoluzioni (1789-1849). Roma: Carocci, 2022.

- STEHLÍKOVÁ, Eva: Antické divadlo. Praha: Karolinum, 2005.
- TARUSKIN, Richard: Music from the Earliest Notations to the Sixteenth Century (The Oxford History of Western Music 1.). Oxford University Press, 2010.
- TARUSKIN, Richard: Music in the Seventeenth and Eighteenth Centuries (The Oxford History of Western Music 2.). Oxford University Press, 2010.
- TARUSKIN, Richard: Music in the Nineteenth Century (The Oxford History of Western Music 3.). Oxford University Press, 2010.
- TARUSKIN, Richard: Music in the Early Twentieth Century (The Oxford History of Western Music 4.). Oxford University Press, 2010.
- TARUSKIN, Richard: Music in the Late Twentieth Century (The Oxford History of Western Music 5.). Oxford University Press, 2010.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001. (povinná literatura ku skúške)
- WARRACK, John - WEST, Ewan: Oxfordský slovník opery. Praha: Iris, 1998.
- ZÖCHLING, Dieter: Kronika opery. Praha: Fortuna Print, 1999.

Sylabus prednášok na celé štúdium:

Prvý semester

1. Vokálna hudba v antickej gréckej dráme: miesto hudby v antickej spoločnosti, mýty o vzniku hudby a hudobných nástrojov, druhy vokálnej hudby, priebeh divadelného predstavenia (protagonista, zbor, parodos, stasimos, exodus), podoba antickeho starogréckeho divadelného priestoru (skéne, orchestra atď.), zapisovanie hudby, najstaršie hudobné pamiatky a ich súčasné interpretácie.

- ARISTOTELES: Poetika. Bratislava: Tatran, 1981.
- VITRUVIUS: Deset knih o architektuře. Praha: Svoboda, 1979; kapitola o divadlách: 161-182.
- ABRAHAM, Gerald: Stručné dejiny hudby. Bratislava: Hudobné centrum, 2003, s. 19-31.
- ČERNÝ, Miroslav K.: Hudba antických kultur. Praha: Academia, 2006.

2. Vokálna hudba v antickej rímskej dráme: hudba v rímskom divadle, podoby rímskeho divadelného priestoru.

3. Hudobné divadlo raného stredoveku: spoločenská situácia kresťanov v majoritnej rímskej spoločnosti, dobová reflexia divadla (názory pohanských a kresťanských autorov, Tertullianus a jeho spis De spectaculis, sv. Augustín a jeho názory na divadlo).

- TERTULLIANUS: O hrách (De spectaculis). Praha: Oikymenh, 2004.
- BROCKETT, Oscar B.: Dějiny divadla. Praha: Lidové noviny, 1999, s. 100-148.
- CARLSON, Marvin: Dejiny divadelných teórií. Bratislava: Divadelný ústav, 2006.
- FISCHER-LICHTE, Erika: Dejiny drámy. Bratislava: Divadelný ústav, 2003.
- HOPPIN, H. Richard: Hudba stredoveku. Bratislava: Hudobné centrum, 2007, s. 167-179.
- SLIVKA, Martin: Slovenské ľudové divadlo. Bratislava: Divadelný ústav, 2002.

4. Vrcholnostredoveké náboženské hudobné divadlo:

4. 1. Liturgická dráma: genéza stredovekej liturgickej hry (dramatizácia dialógu QUEM QUAERITIS atď.), cirkevné sviatky a divadlo (Veľká noc, Vianoce, sviatky svätcov, Panny Márie, Božieho Tela atď.), podoby inscenovania (v chráme a mimo), spis Regularis concordia a ďalšie podoby záznamov. Františkáni a divadlo.

4. 2. Moralita: Hildegarda z Bingenu.

4. 3. Mirákulum: Miracles de Notre Dame hry o sv. Mikulášovi, Hra o Danielovi, Hra o pútnikoch do Emauz.

4. 4. Procesie.

4. 5. Mystérium: pašiové hry, Bardejovské mystérium, mystérium sv. Apolónie

5. Neskorostredoveké (protorenesančné) svetské hudobné divadlo:

5. 1. Pastorála: Adam de la Halle: Hra o Robinovi a Marion

5. 2. Fraška: Chytráctvo majstra Pathelina

5. 3. Sotie: Pierre Gringore: O Matke bláznov a princovi bláznov

6. Hudobné divadlo itskej renesancie: favola pastorale: štruktúra, autori textu a hudby, význam pre operu, charakteristika, spôsoby predvedenia, predstavenie: Poliziano: La favola di Orfeo (Mantova 1471?/1479-1480?, 1484?).

- PIRROTTA, Nino – POVOLEDO, Elena: Music and Theatre from Poliziano to Monteverdi. Cambridge: Cambridge University Press, 1975.

7. Hudobné divadlo itskej renesancie: aristokratické intermédiá: ich štruktúra, autori, význam pre operu, charakteristika, spôsoby predvedenia, predstavenia: La festa del paradiso (Miláno 1490), Danae (Miláno 1496), La Pellegrina (Florenca 1589).

- BROCKETT, Oscar B.: Dějiny divadla. Praha: Lidové noviny, 1999.
- BUKOFZER, Manfred: Hudba v období baroka. Bratislava: Opus, 1986.

8. Hudobné divadlo itskej renesancie: madrigalová komédia: východiská, madrigal ako dominantná hudobná forma svetskej vokálnej polyfónie 14. až 17. storočia, princíp radenia madrigalov v madrigalovej komédii, názory na inscenovanie, autori (Alessandro Striggio, Orazio Vecchi, Adriano Banchieri), La barca di Venezia per Padova. Význam pre operu.

- CASTIGLIONE, Baltasare: Kniha o dvoranovi. Bratislava: Tatran, 1985.
- BROCKETT, Oscar B.: Dějiny divadla. Praha: Lidové noviny, 1999.
- CARLSON, Marvin: Dejiny divadelných teórií. Bratislava: Divadelný ústav, 2006.
- FISCHER-LICHTE, Erika: Dejiny drámy. Bratislava: Divadelný ústav, 2003.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.

9. Monódiá a Florentská Camerata: charakteristika, osobnosti, ciele, metódy, monódiá. Aplikácie monódie v komornej hudbe (napr. Giulio Caccini Le nuove musiche) a javiskovej hudbe (napr. Jacopo Peri Dafne, Euridice + Marco da Gagliano).

- BUKOFZER, Manfred: Hudba v období baroka. Bratislava: Opus, 1986.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.

10. Claudio Monteverdi v Mantove osobnosť a javisková tvorba, Orfeo (význam pre dejiny opery, charakteristika jednotlivých prínosov, hlavné znaky kompozičného rukopisu).

- CLERICETTI, Giuseppe: Claudio MOnteverdi: Miracolosa bellezza. Varese: Zecchini, 2023.

- OBNISKA, Ewa: Claudio Monteverdi. Kraków: Polskie Wydawnictwo Muzyczne, 2019.
- FABBRI, Paolo: Monteverdi. Torino: EDT, 2018.
- SÝKORA, Pavel: Claudio Monteverdi: Souboj Tankreda s Klorindou: Mezi manýrismem a barokem. Praha: NDKSE, 2011
- ARNOLD, Denis: Monteverdi. Oxford University Press, 2000.
- ŠTEDROŇ, Miloš: Claudio Monteverdi: Génius opery. Praha: Supraphon, 1985.
- BUKOFZER, Manfred: Hudba v období baroka. Bratislava: Opus, 1986.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.

11. Najstaršie opery až do smrti Periho a rané centrá opery: Mantova, Florencia, Parma

12. Opera prvej polovice 17. storočia v Ríme: diela a príčiny lokálnych špecifík, kontexty, autori, diela, inscenačná prax (Stefano Landi: Sant'Allessio).

- BUKOFZER, Manfred: Hudba v období baroka. Bratislava: Opus, 1986.
- ROLLAND, Romanin: Dějiny opery v Evropě před Lullym a Scarlatim. Praha/Bratislava: Supraphon, 1967.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001

13. Opera prvej polovice 17. storočia v Benátkach: diela a príčiny lokálnych špecifík, kontexty, autori, diela, inscenačná prax (Claudio Monteverdi: L'incoronazione di Poppea, Francesco Cavalli: La Calisto, Antonio Cesti: L'Oronte).

- BUKOFZER, Manfred: Hudba v období baroka. Bratislava: Opus, 1986.
- ROLLAND, Romanin: Dějiny opery v Evropě před Lullym a Scarlatim. Praha/Bratislava: Supraphon, 1967.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.

14. Transfer opery mimo Itálie: najstaršie operné predstavenia: Salzburg, Viedeň, Varšava, Innsbruck, Mníchov, Bratislava. Najstaršie uchytenie myšlienky „národnej“ opery: Francúzsko, Nemecko.

15. Metamorfózy divadelného priestoru: grécke divadlo (amfiteáter, odeón), rímske divadlo (divadlo, aréna, cirkus), ostatné divadelné priestory antického sveta, kostol ako javisko, ulica ako javisko, stredoveký a renesančný palác ako javisko, najstaršie divadelné budovy novoveku: divadelná budova 16. storočia (Vicenza, Sabbioneta) a 17. storočia (Parma, Rím,

Benátky) storočia, zmeny v štruktúrach a funkciách divadelných budov v 18. storočí (Benátky, Rím, Neapol), divadelná budova a nové technológie v 19. storočí (Paríž, Bayreuth atď.)

16. Hudobné divadlo vo Francúzsku v druhej polovici 17. storočia: ballet de cour. Vzťah Francúzska k talianskej opere, prvé prestavenia talianskej opery v Paríži, príčiny odporu, domáca tradícia „air de cour“ a „ballet de cour“, znaky, kontexty, autori a diela (Lully).

- BUKOFZER, Manfred: Hudba v období baroka. Bratislava: Opus, 1986.

17. Hudobné divadlo vo Francúzsku v druhej polovici 17. storočia: comédie-ballet. Znaky, kontexty, autori a diela (Lully, Charpentier).

- BUKOFZER, Manfred: Hudba v období baroka. Bratislava: Opus, 1986.
- KUČERA, Jan P: Molière: Moralista a posměvák. Praha: Paseka, 2006.

18. Hudobné divadlo v Anglicku v druhej polovici 17. storočia: dvorná maska (masque). zrod masky v tudorovskom kontexte, vyvrcholenie v Stuartovskom kontexte. Znaky, kontexty, autori a diela (Alfonso Ferrabosco, Robert Johnson, John Blow, Henry Purcell).

- BUKOFZER, Manfred: Hudba v období baroka. Bratislava: Opus, 1986.
- PAVIS, Patrice: Divadelný slovník. Bratislava: Divadelný ústav, 2004.
- PAVLOVSKÝ, Petr: Základní pojmy divadla. Praha: Libri / Národní divadlo, 2004.
- SIETZ, Reinhold: Henry Purcell. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960.

19. Hudobné divadlo v Anglicku v druhej polovici 17. storočia: opera a semiopera. Znaky, kontexty, autori a diela (Matthew Locke, Henry Purcell).

- BUKOFZER, Manfred: Hudba v období baroka. Bratislava: Opus, 1986.
- PARROTT, Andrew: K interpretácii hudby Henryho Purcella. In: Slovenská hudba 4/1995, s. 511-560.
- SIETZ, Reinhold: Henry Purcell. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.

20. Hudobné divadlo 17. storočia a Habsburgovci: Leopold I. (1640-1705) ako skladateľ a

mecenáš hudobného divadla: dvorný balet, konský balet, talianska opera a hudobné divadlo v Rakúskej monarchii v 17. storočí, habsburská sebaaprezentácia, prvé operné predstavenia na Slovensku (Antonio Draghi).

- BUKOFZER, Manfred: Hudba v období baroka. Bratislava: Opus, 1986.
- BURLAS, Ladislav a kol.: Dejiny slovenskej hudby. Bratislava: SAV, 1957.
- HOZA, Štefan: Opera na Slovensku 1+2. Martin: Osveta, 1953.
- HUSS, Frank: Vídeňský cisársky dvor : Kulturní dějiny od Leopolda I. po Leopolda II. Praha 2015.
- ELSCHEK, Oskár: Dejiny slovenskej hudby. Bratislava: SAV, 1996.
- FAJTLOVÁ, Kateřina – KINDL, Miroslav (eds.): Koně v piškotech: Slavnosti na dvoře císaře Leopolda I., Muzeum umění Olomouc 25. 1. 2018 – 15. 4. 2018.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.
- VAJDA, Igor: Slovenská opera. Bratislava: Opus, 1988.

Druhý semester

21. Hudobné divadlo vo Francúzsku v druhej polovici 17. storočia: tragédie en musique. Znamy tzv. style classique vo výtvarnom umení, hudbe a činohre, kontexty, autori a diela (Quinault, Lully, Charpentier, Marais, Campra, Rameau).

- BUKOFZER, Manfred: Hudba v období baroka. Bratislava: Opus, 1986.
- BOILEAU, Nicolas: Básnické umenie. Bratislava: Tatran, 1990.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.

22. Opera druhej polovice 17. storočia v Neapole: raná neapolská škola, špecifiká prostredia, hudobné školstvo, transfer benátskeho modelu a jeho obohatenie v dielach Francesca Provenzaleho. Etablovanie znakov komických charakterov (melodické modely, nárečové modely)

23. Literárne zdroje európskej opery: mytológia, história, renesančné eposy, literárna opera 19. storočia. Diela: Homér, Ovidius, Vergílius, L. Ariosto, T. Tasso, G. B. Guarini.

24: Snahy o reformu talianskeho operného libreta. Addacemia del Arcadia v Ríme. Zeno. Metastasio.

25. Talianska opera seria ako internacionálny systém: Scarlatti, Vivaldi, Graun, Bononcini, Porpora, Broschi, Handel, Vinci, Leo, Gluck, Mysliveček, Mozart atď.

- HOGWOOD, Christopher: Georg Friedrich Händel. Praha: Academia, 2015.
- PEČMAN, Rudolf: Georg Friedrich Händel. Praha: Supraphon, 1985.
- PEČMAN, Rudolf: Vivaldi a jeho doba. Brno: Masarykova univerzita, 2008.
- TALBOT, Michael: Antonio Vivaldi. Praha: Academia, 2014.
- ďalšie monografie jednotlivých autorov...

26. Nemecká baroková opera v nemčine: Keiser, Küsser, Handel, Georg Caspar Schürmann, Telemann atď.

- PETZOLDT, Richard: Georg Philipp Telemann. Oxford: Oxford University Press, 1974.
- ROLLAND, Romain: Autobiografie zapomenutého mistra. In: ROLLAND, Romain: Hudebníková cesta do minulosti. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1962, s. 92-127.

27. Komické hudobnodramatické diela v 17. a 18. storočí: commedia in musica versus opera buffa (Stradella, Pergolesi, Alessandro Scarlatti, Galuppi, Paisiello, Piccinni, Mozart, Salieri, Cimarosa). Východiská a zdroje; autori a diela, libretá, postavy, hudobné špecifiká, inscenačná prax.

- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.

28. Komické hudobnodramatické diela v 17. a 18. storočí: intermezzo (Pergolesi a iní). Východiská a zdroje; autori a diela, libretá, postavy, hudobné špecifiká, inscenačná prax.

- PEČMAN, Rudolf: Hudební kontexty staré Itálie. Brno: Masarykova univerzita, 2006.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.

29. Komické hudobnodramatické diela v 17. a 18. storočí: opéra-ballet (Campra, Rameau) a ballet-boufon (Rameau). Francúzske rokoko a jeho odraz v hudobnom divadle, východiská a zdroje; autori a diela, libretá, postavy, hudobné špecifiká, inscenačná prax.

- ANTHONY, James R.: French Baroque Music from Beaujoyeux to Rameau. New York: W. W. Norton and Company, 1974.
- BUKOFZER, Manfred: Hudba v období baroka. Bratislava: Opus, 1986.
- GIRDLESTONE, Cuthbert: Jean-Philippe Rameau: His Life and Work. New York, Dover Publications, 1990.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl : Paseka, 2001

30. Komické hudobnodramatické diela v 18. storočí: opera ballad. Východiská a zdroje; autori a diela, libretá, postavy, hudobné špecifiká, inscenačná prax.

- GAY, John: Žebrácká opera. Praha: Odeon, 1985.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.

31. Opera 18. storočia a Habsburgovci: Karol VI. (1685-1740): holdovacie predstavenia (opery serie a serenády) Habsburgovcov (Caldara, Hasse, Fux, Conti, Mozart).

- BUKOFZER, Manfred: Hudba v období baroka. Bratislava: Opus, 1986.
- BURLAS, Ladislav a kol.: Dejiny slovenskej hudby. Bratislava: SAV, 1957.
- HOZA, Štefan: Opera na Slovensku 1+2. Martin: Osveta, 1953.
- HUSS, Frank: Vídeňský císařský dvůr : Kulturní dějiny od Leopolda I. po Leopolda II. Praha: Knižní klub, 2015.
- ELSCHEK, Oskár: Dejiny slovenskej hudby. Bratislava: SAV. 1996.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.
- VAJDA, Igor: Slovenská opera. Bratislava: Opus, 1988.

32. Baroková divadelná scénografia: základné princípy, priestor pre inscenovanie opery v 18. storočí, javiskové stroje a efekty, osobnosti barokovej scénografie (Buontalenti, Torelli, Bibiena, Burnacini atď.), svetlo, kostým, herectvo.

- BROCKETT, Oscar B.: Dějiny divadla. Praha: Lidové noviny, 1999.
- SOMMER-MATHIS, Andrea – FRANKE, Daniele: Spettacolo barocco! Triumph des Theaters. Wien: Theatermuseum, 2016.
- ZAVARSKÝ, Ján: Kapitoly zo scénografie. Bratislava: Osvetový ústav, 1989.

33. Snahy o reformu opery serie: spory, príčiny, postupy, dôsledky (Metastasio, Handel, Traetta, Jomelli, de Majo, Calzabigi, Gluck atď.).

- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.
- ROSEN, Charles: Klasicismus. Bratislava: Hudobné centrum, 2005.
- ŠIŠKOVÁ, Ingeborg: Klasicismus (Dejiny hudby IV.). Bratislava: Ikar, 2011.
- ŠIŠKOVÁ, Ingeborg: Obraz vývoja hudobného klasicizmu v Európe až po osobnosť Ch. W. Glucka. Bratislava: Stimul, 1999.
- BURNEY, Charles: Hudební cestopis 18. věku. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1966.
- POLÁK, Pavol: Hudobnoestetické náhľady v 18. storočí: Od baroka ku klasicizmu. Bratislava: SAV, 1974.

34. Vážna opera vrcholného viedenského klasicizmu: Jomelli, Haydn, Salieri, Mozart.

- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.
- HILDESHEIMER, Wolfgang: Mozart: Bratislava: Opus, 1989.
- CASINI, Claudio: Amadeus. Praha: Akademie, 1995.
- BRAUNBEHRENS, Volkmar: Mozart ve Vídni. Praha: HaH, 2006.
- BARTOŠ, František: Mozart v dopisech. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1956.
- MELOGRANI, Piero: Mozart : Životopis: Praha/Litomyšl: Paseka, 2010.
- PETRÁŇ, Josef: Kalendář aneb čtení o velkém plese korunovačním v pražském Nosticově divadle 12. září 1791 v časech Francúské revoluce. Praha: Lidové noviny, 2004.

35. Komická opera vrcholného viedenského klasicizmu: dramma giocoso ako syntetizujúci koncept spojenia tragického a komického deja. Význam dramatika Carla Goldoniho pre zrod konceptu v činohre a v opernom librete. Vplyv módného sentimentalizmu. Najznámejší autori dramma giocoso (Haydn, Salieri, Galuppi, Mozart, Cimarosa, Paisiello). Da Ponteho libretá pre viedenských skladateľov (Salieri, Y Soler, Mozart). Hudobnodraamturgické znaky: reťazové finále, aria in due movimenti.

- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.
- HILDESHEIMER, Wolfgang: Mozart: Bratislava: Opus, 1989.
- CASINI, Claudio: Amadeus. Praha: Akademie, 1995.
- BRAUNBEHRENS, Volkmar: Mozart ve Vídni. Praha: HaH, 2006.

- BARTOŠ, František: Mozart v dopisech. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1956.
- MELOGRANI, Piero: Mozart: Životopis: Praha/Litomyšl: Paseka, 2010.

36. Opera na Slovensku v 18. storočí: Mária Terézia (1740-1780), Jozef II. (1780-1790) a Leopold II. (1790-1792) ako mecenáši umenia, hudby a opery; topografia hudobného divadla v Bratislave a na rezidenčných sídlach šľachty na Slovensku.

- BUKOFZER, Manfred: Hudba v období baroka. Bratislava: Opus, 1986.
- BURLAS, Ladislav a kol.: Dejiny slovenskej hudby. Bratislava: SAV, 1957.
- HOZA, Štefan: Opera na Slovensku 1+2. Martin: Osveta, 1953.
- HUSS, Frank: Vídeňský cisársky dvor : Kulturní dějiny od Leopolda I. po Leopolda II. Praha: Knižní klub, 2015.
- ELSCHEK, Oskár: Dejiny slovenskej hudby. Bratislava: SAV. 1996.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.
- VAJDA, Igor: Slovenská opera. Bratislava: Opus, 1988.

Tretí semester

37. Francúzske komické hudobnodramatické diela v 17. a 18. storočí: opéra comique 1 (Grétry). Východiská a zdroje; autori a diela, libretá, postavy, hudobné špecifiká, inscenačná prax.

- CHARLTON, David: Grétry and the Growth of Opéra-comique. Cambridge: Cambridge University Press, 1986.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.

38. Opera a revolúcia 1789: revolučné piesne a popevky (Ah! çaira, La Carmagnole, La Marseillaise, Chantdu 9 Thermidor, Le Chant du Départ), historické živé obrazy (faits historiques), opera záchrany (opéra à sauvetage): Henri-Montan Berton, Nicolas Dalayrac, Jean-François Le Sueur, Gossec, Luigi Chrubini, Ludwig van Beethoven.

- BARVÍK, Miroslav: hudba revolucí. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1964.
- PEČMAN, Rudolf: Beethoven dramatik. Hradec Králové: Krajské kulturní středisko, 1978.
- PEČMAN, Rudolf: Jevištní dílo Ludwiga van Beethovena. Brno: Masarykova

univerzita, 1999.

- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl : Paseka, 2001

39. Empírová opera: neprerušené tradície vznešena francúzskej hudobnej tradície na antické námety (Lully, Rameau, Gluck, Salieri). Jej „monumentalizácia“ (Spontini) a „krvilačnosť“ (Cherubini). Zmena vokálnych nárokov, zmena preferovaných vokálnych odborov (spinto). Jej vyvrcholenie v diele Hectora Berlioza (Trójan) a Richarda Wagnera (Rienzi).

- EVERETT, Andrew: Josephine's Composer: The Life Times and Works of Gaspard Pacifico Luigi Spontini (1774-1851). Bloomington: AuthorHouse, 2013.
- RAVERA, Marco: Invito all'ascolto di Cherubini. Milano: Nursia, 1996
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.

40. Talianska melodramma prvej polovice 19. storočia: Gioachino Rossini – talianske pôsobenie 1813-1823. Druhé belkanto, zmeny v dramaturgickej makroštruktúre (solita forma) a mikroštruktúre vokálnej línie (canto fiorito), preferencia hlasových odborov tenore leggero (tenore di grazia), contraalto musico, basso buffo a pod. Rossiniho výber libretistov a literárnych predlôh.

- RESCIGNO, Eduardo: Dizionario rossiniano. Milano: Rizzoli, 2002.
- WEINSTOCK, Herbert: Rossini: His Life and His Operas. London: Limelight Editions, 1987
- OSBORNE, Richard: Rossini. Oxford University Press, 1986.
- BURIAN, Karel V.: Gioacchino Rossini. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963.
- STENDHAL: Life of Rossini. London: Calder and Boyars, 1970.
- BACHTÍK, Josef: XIX. Století v hudbě. Praha: Supraphon, 1970.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.

41. Parížske pôsobenie Gioachina Rossiniho (1824-1829): Talianske divadlo v Paríži ako inštitúcia, recepcia a transformácie talianskych modelov do francúzskej tradície a vkusu, premena chápania vokálneho umenia vo Francúzsku pod Rossiniho vplyvom na pôde opéra comique a premena Rossiniho kompozičného rukopisu pod vplyvom pod vplyvom francúzskej „novej“ tradície (Spontini). Rossiniho opera Viliam Tell.

- BURIAN, Karel V.: Gioacchino Rossini. Praha: Státní hudební vydavatelství,

1963.

- BACHTÍK, Josef: XIX. Století v hudbě. Praha: Supraphon, 1970.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.
- WEINSTOCK, Herbert: Rossini: His Life and His Operas. London: Limelight Editions, 1987.

42. Opéra comique 19. storočia: význam Rossiniho parížskeho pôsobenia na vývoj francúzskej spevohry: Boieldieu, Auber, Adam... Offenbach.

- BURIAN, Karel V.: Gioacchino Rossini. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963.
- BACHTÍK, Josef: XIX. Století v hudbě. Praha: Supraphon, 1970.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.
- WEINSTOCK, Herbert: Rossini: His Life and His Operas. London: Limelight Editions, 1987.

43. Talianska melodramma prvej polovice 19. storočia: Vincenzo Bellini: romantické belkanto, idea „dolore“ v taliankej melodramme.

- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.
- MAGUIRE, Simon: Vincenzo Bellini and the Aesthetics of Early Nineteenth-Century Italian Opera. New York/London: Carland Publishing, 1989.
- WEINSTOCK, Herbert: Vincenzo Bellini: His Life and His Operas. London: Weidenfeld and Nicolson, 1971.

44. Talianska melodramma prvej polovice 19. storočia: Gaetano Donizetti.

- ASHBROOK, William: Donizetti and his Operas. London, New York, New Rochelle, Melbourne, Sydney: Cambridge University Press, 1982.
- WEINSTOCK, Herbert: Donizetti and the World of Opera in Italy, Paris and Vienna in the First Half of the Nineteenth Century. London: Methuen and Comp., 1963.
- BLACK, John: The Italian Romantic Libretto: A Study of Salvatore Cammarano. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1984.
- SURÝ, Tomáš: Problematika žánrovosti a jej odraz v talianskej komickej opere. [Publikované online](#)
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.

45. Zabudnutí majstri predverdiovskej opery: Niccolò Antonio Zingarelli, Simone Mayr, Giovanni Pacini, Severio Mercadante, Giacomo Panizza, Federico Ricci, Luigi Ricci atď. Slohové premeny súvisiace s dielom Severia Mercadanteho (snaha o reformu rossiniovskej solity formy).

- MILHOLT, Thomas: Le opere dimenticate del melodramma italiano (1800-1850). Ravenna: Giorgio Pozzi Editore, 2014.

46. Francúzska veľká opera (grand opéra): definícia, znaky, autori a diela (Meyerbeer, Halevy, Berlioz). Transfery veľkej opery do národných škôl (opera-ballo a iné).

- BECKER, Heinz: Giacomo Meyerbeer. Praha : Academia, 1996
- DAHLHAUS, Carl: Kritika Meyerbera a její motivy. In: Hudební věda 1984, s. 303-309
- DOHRING, Sieghard: Giacomo Meyerbeer : Grand opéra jako drama idejí. In. Hudbení věda 1984, s. 310-322.
- POSPÍŠIL, Milan: Dramatická úloha Meyerbeerovy harmonie. In: Hudbení věda, 1984, s. 323-338.

Štvrtý semester

47. Nemecká romantická opera: východiska a trasovanie od 18. storočia, tri cesty prvej fázy nemeckej romantickej opery (Weber...),

48. Pokračovatelia v druhej fáze nemeckej romantickej opery (Marschner, Lortzing...) a dovŕšitelia (raný Wagner).

49. Talianska melodramma 40. rokov 19. storočia: Vlastenecké opery Giuseppe Verdiho.

- BACHTÍK, Josef: Giuseppe Verdi: Život a dílo. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963.
- MILLA, Massimo: Verdi. Milano: Rizzoli, 2001.

- RESCIGNO, Eduardo: Dizionario verdiano. Milano: Rizzoli, 2001.
- SOLLERTINSKIJ, Ivan Ivanovič: Giuseppe Verdi. In: SOLLERTINSKIJ, Ivan Ivanovič: Majstri a diela: Hudobné profily. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1959, s. 154-267.
- SOLOVCOVOVÁ, L. Verdi. Praha: Orbis, 1952.
- SOUTHWELL-SANDER, Peter: Verdi. Bratislava: Champagne Avantgarde, 1995.
- VERDI, Giuseppe: Životopis v dopisech. Praha: Topičova edice, 1944.
- WEAVER, William: Verdi: Eine Dokumentation. Berlin: Henschelverlag, 1980.

50. Talianska opera 50. rokov 19. storočia: Giuseppe Verdi a primo realismo. Koncepcia hudobnej drámy all'italiana.

- detto 40

51. Koncepcia hudobnej drámy u Richarda Wagnera.

- BURIAN, Karel Vladimír: Carl Maria von Weber. Praha: Supraphon, 1970.
- HEERE, Franz: Ludvík II. Bavorský: Jeho život, jeho země, jeho doba. Praha: Ikar, 2010.
- JAROČINSKI, Stefan: Totálne umelecké dielo (Wagner a Nietzsche). In: Slovenská hudba 1/1994, s. 125-134.
- KUČERA, Jan P.: Richard Wagner: Drama zrotené hudbou. Praha/Litomyšl: Paseka, 1995.
- MANN, Thomas: O veľkosti a utrpení Richarda Wagnera. Bratislava: Opus, 1976.
- MAGEE, Bryan: Wagner a filosofie. Praha: BBart, 2004.
- NIETZSCHE, Friedrich: Zrod tragédie z ducha hudby, Prípad Wagner, Nietzsche proti Wagnerovi. Bratislava: Národné divadelné centrum, 1998-
- NEJEDLÝ, Zdeněk: Richard Wagner: Zrození romantika. Praha: Státní hudbení vydavatelství, 1961.
- SHAW, Bernard: Dokonalý wagnerovec. Bratislava: Opus, 1981.
- ŠEDIVÁ, Viera: Richard Wagner. Bratislava: Štátne hudobné vydavateľstvo, 1966.
- WAGNER, Richard: Opera a drama. Praha: Státní opera, 2002.
- WAGNER, Richard: Muj život. Praha: Národní divadlo, 2007.
- WAGNER, Richard: O hudbě a o umění. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1959.

52. Opéra lyrique: línia s klasickými námetmi (Gounod, Thomas, Massenet) a línia s exotickými námetmi (Gounod, Bizet, Saint-Saens, Massenet).

- HARDING, James: Gounod. New York: Stein and Day, 1973.
- IRVINE? Demar: Massenet: A Chronicle of His Life and Times. Portland: Amadeus Press, 1994.

53. Giovane scuola: opera „scapigliatury“ (Boito, Ponchielli, Faccio).

- ABBATEOVÁ, Carolyn – PARKER, Roger: Dějiny opery : Posledních 400 let. Praha : Argo, 2017.

54. Giovane scuola: verismo: Mascagni, Leoncavallo. Verismo mimo Talianska (D´Albert, Massenet, Charpentier).

55. Giovane scuola: Giacomo Puccini.

- BUDEN, Julien: Puccini: His Life and Works. Oxford: Oxford University Press, 2005.
- BURIAN, Karel V.: Puccini a jeho doba. Praha : Panton, 1968.
- BÓKAY, János: Puccini. Bratislava : Tatran, 1976.
- FRACCAROLI, Arnaldo: Život Giacomu Pucciniho. Bratislava : Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1958.
- KRIŠKA, Branislav: Giacomo Puccini : Kontrasty verizmu. Bratislava : Supraphon, 1970.
- SCHWARTZ, Arman – SENICI, Emanuele (edit.): Giacomo Puccini and His World. Princeton: Princeton University Press, 2016.

56. Národné školy ako problém opery 19. storočia: hľadanie národného idiómu, inaugračné predstavenia a nové divadlené budovy, opera a politikum.

57. Národné školy: Rusko: Glinka, Čajkovskij, Rimskij-Korsakov, Rachmaninov, Stravinskij, Šostakovič, Prokofiev).

- BERBEROVÁ, Nina: Čajkovskij. Praha: Klub přátel ruské písemnosti, 2000.
- PRIBEGINOVÁ, Galina Alexejevna: P. I. Čajkovskij. Bratislava: Opus, 1990.
- KUNIN, Josif Filippovič.: Peter Iljič Čajkovskij. Bratislava: Štátne hudobné

vydavateľstvo, 1962.

- KUNIN, Josif Filippovič: Rimskij-Korsakov. Bratislava: Opus, 1985.
- KUČERA, Václav: Musorgskij : Hudba života. Praha: Státní nakladatelství krásné literatur, hudby a umění, 1959.
- IZAKOVIČ, Ivan: Geniálny diletant. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1989.

58. Národné školy: Uhorsko: Jozef Chudý zo Slovenska ako tvorca prvej maďarskej opery, Erkel, Kodály, Bella, Bartók.

- BACHTÍK, Josef: XIX. Století v hudbě. Praha: Supraphon, 1970.
- EINSTEIN, Alfred: Hudba v období romantizmu. Bratislava: Opus, 1989.
- HOZA, Štefan: Opera na Slovensku 1+2. Martin: Osveta, 1953.
- ELSCHKEK, Oskár: Dejiny slovenskej hudby. Bratislava: SAV, 1996.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.
- VAJDA, Igor: Slovenská opera. Bratislava: Opus, 1988.

59. Národné školy: Česko (Smetana, Dvořák, Fibich, Janáček, Martinů).

60. Národné školy: Poľsko: Matej Kamenický zo Slovenska (Kamiński) ako tvorca prvej poľskej opery, Moniuszko, Szymanowski.

61. Národné školy: Španielsko (Fallá) + zarzuela.

62. Viktoriánska opera 19. storočia a pokračovanie anglickej opery v 20. storočí: William Vincent Wallace, Michael William Balfe, Gilbert a Sullivan, Benjamin Britten, Douglas Gamley.

63. Národné školy: USA: Howard Hanson, Giancarlo Menotti, Samuel Barber, Georges Gershwin, Leonard Bernstein, Scott Wheeler.

- SCHERER, Barrymore Laurence: A History of American Classical Music. Naxos Books, 2007.

64. Operné koncepty a trasy vývoja opery v 20. storočí: Debussy, Strauss, Bartók, Janáček, Schönberg.

- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha: Paseka, 2001.

- ŠTEPÁNEK, Vladimír: Francouzská moderní hudba. Praha/Bratislava: Supraphon, 1967.

65. Nemecká opera po Wagnerovi: Goldmark, Humperdinck, Richard Strauss.

66. Talianska opera okolo a po roku 1900: Umberto Giordano, Francesco Cilea, Franco Leoni, Italo Montemezzi, Riccardo Zandonai, Ermmano Wolf-Ferrari, Ottorino Respighi, Franco Alfano, Ildebrando Pizzeti, Salvatore Sciarino.

67. Francúzska opera po roku 1900: symbolizmus a impresionizmus ako uzmelekcé trendy, ich možný transfer do hudobného divadla, hnutie „ars gallica“. Operná tvorba autorov: Claude Debussy, Maurice Ravell, Ottorino Respighi, Gabriel Fauré, Ernest Chausson, George Enescu. Relácie a odlišnosti v ich kompozičných rukopis a dramaturgických koncepcích.

68. Kľúčové momenty opery druhej polovice 20. storočia 1: technika „Klangkomposition“: Bernd Alois Zimmermann: Die Soldaten (1965)

69. Kľúčové momenty opery druhej polovice 20. storočia 2: minimalizmus: John Adams, Philipp Glass

70. Thomas Adés.

71. Slovenská operná škola: Ján Levolaslav Bella, Viliam Figuš-Bystrý, Ján Cikker, Eugen Suchoň, Juraj Beneš, Juraj Hatrik, Ľuboš Bernáth).

- HOZA, Štefan: Opera na Slovensku 1+2. Martin: Osveta, 1953.
- ELSCHEK, Oskár: Dejiny slovenskej hudby. Bratislava: SAV. 1996.
- TROJAN, Jan: Dějiny opery. Praha / Litomyšl: Paseka, 2001.
- VAJDA, Igor: Slovenská opera. Bratislava: Opus, 1988

72. Literárne poetiky vplyvy na operu: starovek (Aristoteles), manierizmus (Shakespeare), raný barok (Striggio), klasicizmus 17. storočia (Corneille, Racine, Quinault), 18. storočie (Zeno, Metastasio), nemecká klasika (Schiller), francúzsky a taliansky romantizmus (Hugo, Scribe, Romani, Solera, Piave), realizmus (Dumas), Wagner, naturalizmus (Zola), strapatosť (Boito, Praga), verizmus (Verga), Hofmannstahl atď.

73. Ária a recitatív: podoby sólového vokálneho výstupu v 17. až 21. storočí.

74. Hlasové odbory a ich špecifikácia.

Copyrighted Material: © doc. PhDr. Tomáš Surý, ArtD. 2006-2024

aktualizované: 5. 2. 2024

Absolventi 2012

Učitelia a študenti KS na štátniciach v roku 2017

Absolventi 2017

Absolventi 2018

Absolventi 2019

Absolventi 2020

Absolventi 2021

Absolventi 2022

Absolventi 2023

Milano, Casa Riposo, 2013